

СВІТОВА ПРАКТИКА НІВЕЛЮВАННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності, розвиток міжнародної торгівлі, рух інвестицій, здійснення системи міждержавних зв'язків багато в чому залежать від податкових рамок. Попри політичні та господарські відмінності, всі країни світового співтовариства так чи інакше взаємопов'язані через співробітництво у найрізноманітніших формах. Воно передбачає оплату праці, товарів, надання та повернення кредитів. І якщо одержувач доходів живе та працює в одній державі, а отримує доходи з інших країн, то і в своїй, і в інших країнах він може підпадати під дію податкових законів. Унаслідок цього один і той самий дохід оподатковуватиметься у двох або більше країнах.

Відтак, виникає ситуація подвійного оподаткування, що знижує заінтересованість підприємств, організацій і громадян до діяльності за межами своєї країни. У відносини з міжнародного оподаткування вступають чимало фізичних і юридичних осіб, до яких у податковому праві застосовується поняття резидентства. Кожна держава в національному законодавстві визначає коло своїх резидентів. Юридичні та фізичні особи перебувають під верховенством держави, тож мають виконувати закони та розпорядження влади. Наприклад, компанії-резиденти зобов'язані платити податки з прибутків від діяльності, здійснюваної у Франції, а також з прибутків, оподаткування яких закріплене за Францією міжнародними угодами про уникнення подвійного оподаткування. Натомість компанії-нерезиденти сплачують податки тільки з тих доходів, які одержані на території Франції.

У Данії, Італії, Норвегії, Іспанії, Португалії, Німеччині, Швеції для отримання статусу резидента необхідно проживати на національній території більше шести місяців у кожному календарному році.

За українським податковим законодавством юридична особа є резидентом України, якщо вона внесена до державний реєстру та здійснює свою діяльність на території України. До юридичних осіб країни застосовують найрізноманітніші критерії визначення їх резидентства: місце фактичного управління, розташування головного офісу та діяльності, основне місце проживання керівника тощо.

Згідно з британським законодавством, компанією-резидентом вважається будь-яке нормативне утворення, діяльність якого керується та контролюється із Великої Британії.

Внутрішнє податкове право США розділяє юридичних осіб на місцеві та іноземні компанії. Місцева компанія визначається на основі принципу інкорпорації, за яким резидентом США вважається будь-яка корпоративна

особа, утворена за законами одного із штатів або за федеральними законами США. Аналогічні правила містить і законодавство Швейцарії.

Італія визнає своїми резидентами будь-яких юридичних осіб, які мають на її території зареєстрований центральний орган, місце фактичного управління або які здійснюють основну діяльність у цій країні.

За своєю природою відносини резидентства у межах кожної держави регламентуються положеннями внутрішнього податкового права – «сукупністю правових норм, які встановлюють види податків у певній державі та порядок їх стягнення, регулюють відносини, пов'язані з виникненням, зміною та закінченням податкових зобов'язань».

Слід зазначити, що у більшості держав внутрішнє законодавство передбачає спеціальні попереджувальні заходи одностороннього уникнення подвійного оподаткування. Однак, як свідчить практика, вони недостатні для цілковитого вирішення проблеми, оскільки будь-які односторонні норми та правила не спроможні врахувати усі відмінності та особливості систем оподаткування, які існують в інших країнах (податкові ставки, правила та норми визначення оподаткованого прибутку, пільги тощо). Всі ці питання можна узгодити лише у рамках двосторонніх угод.

Кожна сучасна держава має податкову систему, певною мірою відмінну від податкової системи інших держав. Тому при укладанні міждержавних податкових угод держава представляє свою власну податкову систему, її принципи, основні механізми й чутливо реагує на будь-які непередбачені положення таких угод. Досягти порозуміння та необхідного консенсусу значно легше саме двом державам, а не кільком, бо в цьому разі задіяна порівняно менша сума інтересів, що дозволяє сторонам швидше домовлятися з приводу всіх питань двосторонньої угоди про уникнення подвійного оподаткування.

Україна дотримується саме такого підходу до цієї проблеми. Звичайно, укладаються і багатосторонні міждержавні податкові угоди, але їх незрівнянно менше. Рекомендують укладати двосторонні угоди про уникнення подвійного оподаткування на доходи та майно і такі поважні міжнародні організації, як ООН, вважаючи їх найоптимальнішим варіантом вирішення міждержавних податкових питань.

Підсумовуючи викладене, ще раз варто підкреслити, що вільний рух людей, товарів і капіталів у міжнародному економічному просторі неодмінно передбачає вирішення питань подвійного оподаткування. Фінансова практика давно виробила цивілізовану форму попередження конфліктів, що можуть виникнути на цьому ґрунті, – міждержавні податкові конвенції. Розширення світового ринку товарів і капіталів, активізація інтеграційних процесів вирішення проблеми подвійного оподаткування стали складовими міждержавного фіскального координування господарської діяльності у міжнародному економічному просторі.